MUHAMMED BİN MÜNKEDİR

Tabiîn devrinde, Medine’de yetişen hadîs âlimlerinden ve evliyânın büyüklerinden. Adı, Muhammed bin Münkedir bin Hüdeyr bin Abd-ül-Uzzâ bin Âmir bin Haris bin Harise bin Sa’d bin Teym bin Mürre et-Teymî’dir. Künyesi, Ebû Abdullah’dır. Ebû Bekir de denilir. Eshâb-ı kiramdan ba’zıları ile görüşmüş, onlardan ilim öğrenmiş, hadîs ve fıkıh ilminde yüksek derecelere ulaşmıştır. Kendisi zühd ve takvâ ehli olup, kırâat ilminde de otorite kabûl edilen bir âlimdi. Kendisine “Reîsü’l-kurrâ” da denmiştir. 54 (m. 684) senesinde Medine’de doğdu ve 130 (m. 748)’de orada vefât etti. Tabiînin büyüklerinden Rabîa bin Abdullah O’nun amcasıydı.

Muhammed bin Münkedir hazretleri, Resûlullahın Eshâbı ile görüşmüş, onlardan ilim öğrenmiş ve birçok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Babası Münkedir ve amcası Rabîa, Ebû Hüreyre, Ebû Katâde, İbni Abbâs ve İbni Ömer, Saîd bin Müseyyeb ve daha pekçok Eshâb-ı kiramdan ve Tabiînden hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuştur. Kendisinden de iki oğlu Yûsuf ve Münkedir, kardeşinin oğlu İbrâhîm bin Ebî Bekir bin Münkedir, Amr bin Dinar, İmâm-ı Zührî ve akranlarından Yûnus bin Abîd, Ebû Hâzim, Seleme bin Dinar, Ca’fer-i Sâdık ve daha birçok âlim hadîs-i şerîf rivâyet etmişlerdir.

Hadîs ilminde üstün bir yeri vardı. Bu ilimde söz sahibi olup, hadîs-i şerîf rivâyetinde sika (güvenilir, sağlam) bir râvidir. İshâk bin Rahâveyh O’nun hakkında: “O, doğruluk menbaı (kaynağı) idi. Bütün sâlihler O’nun yanında toplandı ve Resûlullahın buyurduklarını söylediği zaman, insanlardan O’nu kabûl etmeyen bir kimse çıkmadı” dedi. O, senetleri ile birlikte yüzbin hadîs-i şerîfi ezbere biliyordu. Bu ilimde her sözü senetti. Kendisinden bir hadîs-i şerîfi sordukları zaman, hep ağlayarak cevap verirdi.

Muhammed bin Münkedir, Medine’nin meşhûr fakîhlerindendi. O, “Dîni iyi bilen bir fakîh (âlim), Allah ile kulu

arasında bir elçi gibidir" diyordu. Ayrıca, Kur'ân-ı kerîm okumaya ve dinlemeye çok düşkündü. Kur'ân-ı kerîmi güzel okuyan hafızları toplar, onlara ikram ve ihsânlarda bulunduğu için kendisine "Reîsü'l-kurrâ" denilirdi. İhsânı ve ikramı çok olan cömert bir kimseydi.

Muhammed bin Münkedir, bütün geceyi ibâdetle geçirir, Allaha yalvarmaktan zevk alırdı. İbâdet etmeyi, kendisi için gıda ve kalbi için de hayat bilen büyük ve mübârek kimselerden biriydi. Geceleri uzun zaman ayakta durmaktan yorulmazdı. Yatsı namazının abdesti ile sabah namazı kılardı. Bir gece namaz kılarken ağlamaya başladı. Ağlamasının çokluğundan ve uzayıp gitmesinden ev halkı korkup yatağından fırladılar. Kendisini ağlatan şeyin ne olduğunu sordular. Yalvarıp, O'nu teskine çalıştılar.

Fayda vermeyip ağlamaya devam etti. Bunun üzerine arkadaşı Ebû Hâzim'e gidip durumu haber verdiler. Ebû Hâzim gelince, o da ağladığını gördü. Ona: "Ey kardeşim! Seni ağlatan şey nedir? Niçin ağlıyorsun? Bak, seni çoluk çocuğun görüp çok üzülüyor. Bu ağlaman, bir hastalıktan mıdır? Yoksa başka bir durum mu vardır?" diye sordu. Ağlayarak cevap verdi: "Allahü teâlânın kitabı Kur'ân-ı kerîmde: "... O gün onlar için, Allahtan, hiç de ümit etmiyecekleri nice azaplar belirecektir" âyet-i kerîmesine gelmiştim. O beni ağlattı." Sonra Ebû Hâzim de ağlamaya başladı. Yine bir defasında ölünün yanında iken ondan korkmuş ve ağlamaya başlamıştı. "Niçin ağlıyorsun?" dediklerinde, bu âyet-i kerîmeyi okuyup, "O gün benim için de, Allahtan hiç zannetmeyeceğim azapların karşıma çıkacağından korkuyorum" diye cevap verdi.

Muhammed bin Münkedir, dînine bağlı, takvâ ehli olup, haramlardan çok sakınan bir din büyüğü idi. Kendisinin mağazası vardı. Çeşitli kumaş satıyordu. Bunlardan kimisinin zırâ'ı (bir zıra' yarım metredir) beş altın, kimisinin, on altın idi. Birgün, kendisi yok iken, çırağı bir köylüye beş altınlık kumaşı, on altına sattı. Kendi gelip, haber alınca, akşama kadar köylüyü arattı. Köylüyü görünce, bu kumaş beş altından ziyâde etmez dedi. Köylü, ben bunu, seve seve aldım deyince, ben kendime uygun görmediğimi din kardeşime de uygun görmem. Yâ satışdan vaz geç, yahut beş altını geri al, yahut da gel, on altınlık kumaştan vereyim buyurdu. Köylü beş altını geri aldı. Sonra, birisine, bu mert kimdir? diye sordu. Muhammed bin Münkedir, dediler. Bu ismi duyunca "Sübhanallah! Bu. Öyle kimsedir ki, çölde susuz kalınca yağmur duâsına çıkıp, onun adını söylediğimiz zaman rahmet yağıyor" dedi.

Naklettiği hadîs-i şeriflerden ba'zıları şunlardır:

"Öğrendiği bir hadîs-i şerîfi din kardeşine, duyurandan daha faydalı kimse olamaz."

"Takvâya (Allahtan korkmaya) yardımcı olan mal, ne güzeldir!"

"Bana bir günde yüz salevât okuyanın, Allahü teâlâ yüz ihtiyâcını görür. Bunların yetmişi âhırete kalır. Otuzu dünyâda görülür."

"Mü'min kardeşi ile bir yıl konuşmayıp dargın kalmak, onu öldürmek gibidir."

Resûlullah efendimiz, Sakîf kabilesinden birisine: "Sizin aranızda mürüvvet nedir?" diye sorunca, o da: "İnsaflı olmak ve herkesin iyiliğine çalışmaktır" diye cevap verdi. Peygamberimiz de: "Bizde de böyledir!" buyurdu.

Resûlullah efendimiz, "Amellerin, işlerin hayırlısı; Allaha îmân etmek, Allah yolunda cihad etmek ve hacc-ı mebrûr'dur" diye buyurunca, Eshâb-ı kiram: "Hacc-ı mebrûr nedir?" dediler. Cevâbında: "O, açları doyurmak ve güzel konuşmaktır" buyurdu.

"(Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah) diyerek Allahtan yardım isteyiniz. Çünkü O, sizi yetmiş sıkıntıdan korur. Onların en aşağısı üzüntüdür."

"Bir kimse, (Lâ ilahe illallahü vahdehû lâ şerike lehû ehaden sameden lem yelid ve lem yûled velem yekûn lehû kûfûven ehad) derse, Ona ikibin ve daha çok sevâb, iyilik yazılır."

"Rızkınızdan endişe etmeyiniz! Çünkü kul, kendisi için yaratılan her bir rızka kavuşmadıkça, ölmez. Allahtan korkunuz ve rızkı helâli alarak ve haramı terk ederek, en güzel şekilde talep ediniz!"

"Cuma günü veya Cuma gecesinde ölen kimse, kabir azâbından kurtulur ve kıyâmet gününde şehîdlere tâbi olarak gelir."

Resûlullah (aleyhisselâm), Eshâbının toplandığı bir meclise gelmişti. Onlara şöyle buyurdular:

"Az önce, dostum Cebrâil yanımdan ayrıldı. Bana söyle dedi: "Yâ Muhammed (aleyhisselâm)! Seni peygamber olarak gönderenin hakkı için söylüyorum. Allahın kullarından biri, beş yüz yıldan beri bir dağ başındadır. O dağ, enine boyuna, otuz zırâ'dır (bir zıra yarım metredir). Çevresini her yandan dörtbin fersahlık deniz kuşatmıştır. Allahü teâlâ, o kula parmak genişliğinde, tatlı bir su akıtmaktadır ki, bu su, dağın alt kısmındadır. Orada birde nar ağacı vardır. Her gün bir nar olur. Her akşam o kul, abdest almaya iner. Narı alır, yer. Sonra namaza durur. Rabbinden secdede rûhunu teslim etmek, cesedine hiç bir şey yol bulup gelmemek, dirilinceye kadar böyle kalmak için, temennide bulunur. Allahü teâlâ, onun her dileğini yerine getirdi. Cebrâil (aleyhisselâm) devam etti: "Biz yere inip onun yanına gittik ve gördük. Çıktığımızda hâlâ secdede idi. Allahü teâlâ onu böyle yapmıştı. Allahü teâlâ onu, kıyâmet günü diriltir, huzûruna alır ve şöyle emreder: "Bu kulumu rahmetimle Cennete koyunuz." O kul der ki: "Bu Cennet, amelimin karşılığıdır." Allahü teâlâ meleklerine şu emri verir: "Kulumun hesabına bakın; ni'metimle amelini karşılaştırın" buyurur.

Bu hesap sonunda şu netice alınır: "Onun beş yüz senelik ibâdeti, görme ni'metinin (gözün) karşılığıdır. Kendindeki diğer ni'metler karşılıksız kalır. Bunun üzerine Allahü teâlâ şu emri verir: "Bu kulumu Cehenneme atın!" Cehenneme yürütülürken o kul şöyle der: "Yâ Rabbî! Beni rahmetinle Cennetine gönder. Allahü teâlâ emreder: "Onu geri getirin!" Kul geri getirilir. Ona şöyle sorulur: "Kulum, sen hiç bir şey değilken, seni kim yarattı? O kul: "Yâ Rabbî, sen yarattın!" Yine

Allahü teâlâ sorar: "Bu senin amelinle mi oldu, yoksa rahmetimle mi?" O kul: "Rahmetinle yâ Rabbî!" der. Cenâb-ı Allah: "Beş yüz sene sana ibâdet kuvvetini kim verdi?" O kul: "Sen verdin, yâ Rabbî!" der. Cenâb-ı Hak: "Seni o dağın ortasında kim yerleştirdi? Tuzlu denizden sana kim tatlı suyu çıkardı. Her gece sana bir tane nar veren kim? Ve sen, bu sırada, rûhunu secde hâlinde almamı istedin. Ben bunu senin için yaptım. Sana göre kim yaptı?" O kul: "Sen, yâ Rabbî" der. Cenab-ı Hak: "Evet, bütün bunlar benim rahmetimle oldu. Şimdi seni, rahmetimle Cennetime koyuyorum" buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm şöyle dedi: "Her şey Allahın rahmeti ile olmaktadır."

Onun hikmetli, ibretlerle dolu sözleri çoktur. Bunlardan ba'zıları şöyledir:

Muhammed bin Münkedir'e soruldu ki: "Dünyâda hangi şey sana daha çok sevgilidir?" Cevâbında: "Dünyâda zevk duyduğum tek şey, din kardeşlerime iyilik etmek sûretiyle gönüllerini sevindirmektir" buyurdu. Diğer bir rivâyette de: "Dünyâda en çok sevdiğim şey, din kardeşlerimle buluşup sohbet etmek ve onların gönüllerinde sevgi, neş'e yerleşmektir" buyurdu. Ve yine: "Dünyâda, lezzet duyduğum üç şey kalmıştır. Bunlar: Birincisi; gece namaz kılmak, ikincisi; Allah için dostluk kuranlarla buluşup sohbet etmek, üçüncüsü; cemâatle namaz kılmaktır."

Çocukları toplar hacca giderdi. Sebebini soranlara: "Bunları Cenâb-ı Hakka arz ediyorum. Umarım ki, bunlara rahmet nazarı ile bakar ve o rahmetten biz de bu sayede faydalanmış oluruz. Yoksa hâlimiz perişan."

"Allahü teâlâ Cehennemi yarattığı vakit melekler çok korktular, insanları yaratınca melekler rahatladılar."

"Kâfire mezarında, kör, sağır bir hayvan musallat olur. Elinde demirden bir kamçı ve kamçının ucunda devenin hörgücü gibi bir düğüm vardır. Kıyâmete kadar ona vurur, durur. Onu görmez ki, biraz korusun; sesini duymaz ki, acısın."

"Bir müslüman ne yaparsa yapsın; tövbe edip, bir daha o hatâlara bakmazsa, ilâhi rahmetten nasîbsiz kalmaz. Aksini düşünürsem utanırım. Böyle aksi bir düşünce Allahü teâlânın rahmetini küçümsemek olur."

"Zenginlik, takvâ ve iyilik üzerinde yardımlaşmaya ne güzel bir vesiledir!"

"Âdem aleyhisselâmın oğlu vefât ettiği zaman hanımına: "Ey Havva! Çocuğun öldü" dedi. O da, "Ölüm nedir?" diye sordu. Cevâbında: "O, artık dünyâda yemez, içmez, ayakta durmaz, yürümez ve konuşmaz" dedi. Hazreti Havva, yüksek sesle ağlamaya başladı. Hazreti Âdem, Ona: "Sana ve kızlarına hep böyle hüzünlenmek, ağlamak vardır. Ben ve oğullarım, bundan uzağız!" dedi.

Ağladığı vakit, gözyaşlarını sakalına, yüzüne sürer ve sonra: "Göz yaşının değdiği yeri Cehennem ateşinin yakmayacağını duyduğum için, bunu böyle yapıyorum" derdi.

“Annem, bana dedi ki: Ey oğlum! Çocuklarla şakalaşma! Yoksa seni alaya alırlar ve hakkına riâyet etmezler!”

Muhammed bin Münkedir, insanların yanında pek makbûl olmayan bir adamın cenâze namazını kıldırmıştı. Bunun üzerine “Nasıl olur da, onun namazını kıldırır?” diye dedikodusunu yapmaya başladılar. Cevâbında: “Muhakkak ki, ben Allahü teâlânın rahmetinin, yarattıklarından birisinin önünde acze düştüğüne inanmaktan haya ederim” dedi.

“Nefsimi, kırk yıl zorluklara, meşakkatlere göğüs gererek ibâdetlere alıştırdım ve nihâyet istikâmet bulup Hakkın rızâsına kavuştum.”

Safvân bin Selîm, Muhammed bin Münkedir’in ölümüne yakın bir sırada ziyâretine gitmişti. Ona dedi ki: “Ey Ebû Abdullah! Sanki ben, sana ölümün çok güçlük verdiğini görüyorum!” Cevâbında Ona: “Ölümün, benim için bir zorluğu yoktur. Muhammed’in her şeyi meydandadır” dedi. Bir de gördük ki, o anda O’nun yüzü, sanki lâmbalar gibi parlıyordu. Sonra Ona: “Benim, içimde olduğum hâli bir görseydin, sevinçten uçardın!” dedi. Az sonra vefât etti.

“İnsanı, Allahü teâlânın af ve mağfiretine kavuşturacak şeylerden biri de, açları ve yoksulları doyurmaktır.”

“Açları doyurmak ve güzel konuşmak, sizin Cennete girmenizi kolaylaştırır.”

O, bir gün yüzünü toprağa koydu. Sonra annesine yalvararak: “Anneciğim ne olur, gel de ayağını yüzüme sür!” dedi.

Tevrat’ta şöyle yazılıdır: “Allahtan korkarsan, anne ve babana iyilik edersen ve yakın akrabanı ziyâret edersen, bunlar senin ömrünü uzatır. İşlerini kolaylaştırır ve zorlukları senden uzaklaştırır.”

Muhammed bin Münkedir şöyle anlatıyor: “Bir ara, Resûlullahın mescidinde, babamla beraber oturuyorduk. O sırada bize birisi uğradı, İnsanlara hadîs-i şerîf rivâyet ediyor, onların suâllerine fetvâ veriyor ve onlara va’z ediyordu. Babam onu çağırıp dedi ki: “Konuşan kimse, Allahın gazâbından korkmalıdır. Dinleyen de, Onun rahmetini ümit etmelidir.”

“Öyle bir zaman gelecek ki, boğulmakta olan bir insanın duâsı gibi duâ etmeyenler, ihlâs sahibi olamıyacaktır.”

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-3, sh. 146

2) El-A’lâm cild-7, sh. 112

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-9, sh. 473

4) Risâle-i Kuşeyrî sh. 349, 421

5) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 127

6) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 765, 1042